

[Совет чорында дини шигърият]

Әлфрид Бостанов

European University at St Petersburg / Universiteit van Amsterdam

Төп фикерем:

Совет заманында югары дини әдәбият юкка чыкмады. Киресенчә, билгеле даирәләрдә төп традицияларны саклап, әчтәлеген замана шартларына туры китереп, ул үсеш тапкан. Гомүмән, дини шигърият ул вакытта мөстәкыйль бер әдәби тармакка әйләнә: Язучылар Берлегенең “рәсми әдәбият”тан аермалы буларак, дини шигърият гарәп язуыннан баш тартмый, дини үзаңны беренче планга куя һәм татар әдәби традицияләрен дәвам итә.

Шигъриятнең төрләре:

- Тәржемәләр (Мөкәрәмә Вәлиева, Барда авылы, 1945)
- Автобиографик, көндәлек шигырьләр (XX гасыр башында – Газиза Сәмитова (Хажі Тархан), сугыштан соң – мөфти Габделбари Исаев (Уфа, Ленинград))
- Бәхес (*рәддия*) шигырьләре (Гөмәр Дашкин, Әлзән авылы)
- Хәбсият шигъриятте (Хамза Торушев)
- Суфичылык (Кыямәтдин әл-Кадыйри)

بو مجموعه ده بو برینه معارضه شعر لو اولور
زیرا مسلک تو تمام . فقط بیفدم .
درست بین انتخاب ایتم لکن مسلک ملازمه
یولیه توکل . مستفید لره بر خدمت بولسون
او چون ایری .

شعر لره ترجمه ایتم . لکن اصابت ایتم دیب
قطع روشده ایته آلمیم .

مراجعت ایره رکه لغت کتابی بولایده چیتنگ
بیرده . هر حالده یازدم . اعتبار گوزی ایره
باقورگوزنی اصید ایتم .

« و عین الرضا عن کل عیب کليلة »
« ولكن عینی ایضا بده المساویا »

« مجموعه الاشعار »

۱۳۶۴ هـ
۱۹۴۶ م

تبع آقا

ما من كاتب الا سبى
ويبقى الدهر ما كتبت يداه
فلا تكتب بكفك غير بشي
يسرك في القيامة از فراه

A 7-80
Свердловск
Красноярск
Урта Богамвеси авоме
Волева Макрэмис
Вади кыгор

انفی یری للخلق نور جماله

وبای مرأة یكون مصورا

یراه المؤمنون بغير كيف

وادراك و ضرب من مثال

مضمونا! اللد جمیل بحب اجمال، اللد تبارک و تعالی ناک نور جمالین مستاحده

ممكن اولد قده تصويری نیندی «رأت» و «تا بود» هو ممکن توکل، اما مؤمنلر جنتده

بلا كيف ولا كيفية «جنت» كدری اید كوره چكمر، عاد تچه شعر ناك مضمون باردم

لكن علماء باطن بر حقه زور تحبقلره كره لر

4/11/55

1975 2 4-6/11

الرحلة عن الحياة جادوالم اليوسفي

سوندی اسلام بولندوزی - آخوند - زماننو منبری
دیده قلدی تکرینه باش کورمه سکه کبری
کیتدی علم نوری باره یالتراسره اقباله
حق فادشندا مشاعتهن کولسه ایزگو اعمالی
دنیا چو بیق، بولندانه چیتکه چغب بارغانه
استقامتده سازاب عفوییه سردییز الدانک
کهانگه بولسادا دنیادانه کیتهرگه کول توغانه
ایفاء ایدوب چه چی آغارسا الم سندانه تورشودانه
امام ایسه ایله کورمه روبه یاد کولندس آندادا
چه کورکده نه رجامن معلوم فقد بر الله غا

استعاذه

مولانا از انجی آرتنداره عوام کوز بوموب بارا
یا کلسب بارولاره دسیره کندی آکفارا
معصوم سائاب حالف آلارنی ایزگی دیگهده بولالار
انلاره حقا کوشاتب اسله گنه مولالار
دنیلاری دینلرینلر مجیش آلماسا
ده ده جهنی ایسننری روعیا بولب قالماسا
هو الاره دهر ایروبه حقیقه نئی تانسالار (؟)
ایزگو حالف آرتلارناره اییب کونقا سانسالار ؟
تیکشریه هالبون ایروسه سه دهه قاجییه !
اعتقادده ثابت کولب او جماعتقا یول اچییف
نیندی صفاتنا هجوم نایئر ایهرسه ایلیمه یاوز
یلابه یلابه کالدانسان الله کا صفنا بز

۷۷۴

قور

ولا تفریح من قلیدا نلیه دیکر کلاما ایشق عورده کاسامره نونقا

باری نسیبند

جن تورنما

تورنا

۱۹۴/۸۱

اصول سجاد

بویارلغان ۱۹۲۶

تورنما کورخچی ۱۹۴۸

میں کچھ نہ بالائیکم ترک واقفنا
قورقنیلار کورلنگ نئق کورنلاشقان
کولک نسیب کورنشیب درطالکریم
کون سورصلر کورنشیب وینا باشقان

شول تیکلی نئق یورک قالترکان
جنه لیله دیب باردا قورقنقان
قورقما سقا کورن کیلله گنده
هرکده بره وئی نیمیشتن جنن سوزقان

مورنهی ص بد حالنق ناسند
بیکه بیشتی قننا بولنوب کیتله
جنن سوزقان دیب بولهاره پیرلدر
مورللا کورن شکر کورن کیتله

شول جا کلارلا بولغان واقیفان
کورلادیم مین سورگ یار اعیا
سولور کیتله عیلمان بابای میللا
یارعا واققلاردا بار اعیا

عیلم کورن کورن سورکا بارغان
یراق قورنوم کتبه قورقنقان
قورقنچ جنن کیتله کورنشیب ناسند
تاشلاغان دی صه کتبه باشقان

Кызык өчен яздым:

Кайтып життең илләргә // Туган-үскән жирләргә
Ләкин шунысы гына авыр – // Якынлаштык гүрләргә.
Танышлар да калмаган // Кемгә сәлам бирергә
Исәнлекне белү өчен // Беркем килми күрергә
Гомерләр байтак үткән // Замандашларым беткән.
Шулай булгач, нишләргә соң // Безгәдә вакыт житкән
Бар да яңа халыклар // Һич танышлар калмаган
Гомерем, узгансың, сизмәдем. // Вәт бит ничек алдаган!
Хәерле булсын, дидем // Узганы узган инде
Син дә юлга чыгарга // Тизрәк сызган инде.
Тәһарәтең дә алган // Тик күз йөмәсың калган
Нинди оста алдады // Ич бу дөнья бит ялган

Габделбари Исаев, 29 декабрь 1977нче ел.
Бу шигырьне бер минутта чыгардым.

Мөхәммәдия көенә

Исең киткеч гажәп хәлләр // Үтеп китте гомерләрдә
Ничә төрле фикерләр кермәде безнең күңелләргә // Каюлар әйтә: «Мин изге»,
Ә башкалар: «Явыз», - **دَوَّاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ** ай алар талашалар,
Гомерне уздыралар тик // Фикерләре үтә ханән,
Ник аңламыйлар, белмиләр // Юлына һич кермиләр
Менә шундый тәрәккыйсез // Таралашкан дәверләрдә,
Каюлары һәлак булып, // Кереп китте каберләргә.
Болар бар да галимнәрдер - // Рәсүл, Хода варисләре,
Талашу да, таралышу - // Карап торсаң, бар эшләре.
Гомерләр үтәдер бушка, // Фикерләр килмидер башка,
Әсәр итми хәдис, Коръән, // Чын әйләнгәч караташка.
Теләсә нәрсә эшлибез. // Ходаның әмере безгә ни?
Кая хаклык, кая инсан? // Бар бездә ике яклы.
Күз алдында жылап, алдап, // Ышандыру халыкларны.
Менә шулай әзерлибез // Жәһәннәмгә азыкларны.
Мөселманның йөзен жырту, // Гаепләшеп сөйләү, хурлау,
Үзен үзе «шәех, суфый» // Дигән исем белән зурлау.
Бу гадәтләр барысы да // Имамнарда, галимнәрдә.
Тыш якты, эче ялган // Булып йөргән залимнәрдә.
Белә микән бу галимнәр // Кыямәтне киләчәген?
Хода хозурында, мөхшәрдә // Ничек җавап бирәчәкне?
Үлеп китсә бу дөнъядан // Галим булган икейөзле,
Кыямәттә кубарылыр // Ишак сыйфат кара йөзле.

Гафил булма, әй галимнәр, // Әжәл килеп тотачак бер,
Исә алмаган фани дөнъя // Күкрәк кереп ютачак бер.

«عليه باغ»

تازه تر تو بد و تو کز این استغافا نور بی تو می خا کوم با عطا علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در بی
تو بد تو بد تو کز این کله که کله کله من قاشک انار بوی سنا در بفا علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
بچو کله که سن بر که باغ علیه در کله که قهوه را تو خا تو بر که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
شاد و نور که بوی که بوی که بوی که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من

« عه و تو بد و شونا ۱۷۷ انجیل گم به تنه پرده تو در من »

« یادگار و شکرنامه و ننا » ۱۹۴۱ انجیل به عین من بولفانند انجیل دوم »

هوا که کوم بله نه تا بختن مال و در شاد تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
بند و عه و تو بد و تو کز این کله که کله کله من قاشک انار بوی سنا در بفا علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
بر بجز در خا بجز در خا تو عا نه سینا کله - سینا کله با شفا تو عا نه تو ی سا الحسن
و خا در شاد تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
بدره تیا ایسی تو عا تقایم - هر کوم تو چن تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
نالا ما یخا عه و تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
عوه و تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
سینا کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
به کله تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
حیسی تو باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من
ببیند تو کله که باغ علیه باغ و سلام می گم به تنه پرده تو در من

Хэбсият шигърияте

« یادگارم شکا دره خا » ۱۹۴۱ انجمن ملی بهیوسین بولغاندا جغرافیہ دے

هولال کوچم بله ذه تا بقان مالغ دره شمانه تو لاله نا مالغ لاله
ئیندی عه سو تو عانده تو لاله انا تا جیتلیکده ناله ائیندی
بو جبار خا بهر لایع تو عانده سینکده
فرخاندو شمانه نینگه کورده ناله مالغ لاله عا - له عنده تا تو شبا کورده عا یو عا لاسین
بو دره تیا تا بهیوسین تو عانده نا یو - هرکم تو چین تیارکده سا لخنه عانده

فتنه و نفاق بی بی بیفکار تلخ زده است — مباد و غایب ای میبار افغانان فکدنا کشیمز ده است
بویا گوینده طشمن خوربه ایمن بویف — ذوالجلال غافل ایمنش اشمز ده است
ملا بولسا قور قاق اولور زار ای بولسون — عوام ای چون بار ایجا جانن فدایلسون
بوسوز غایبار ایما افغانان منافعدار — غضب بلاهنا ایله ای بولسون
طش طهارت آلومنانا اشق بقمایدعا — بولما ساچین طهارت اول اچده است
دنیایا طور بوده یوقا قور بوده یوقا — قابچق قناعتننا ایچقان تیشکان
شرفه ایسه چقما ای اشمز ده است — طعمده خطا من کوبه اشکله اچکان
مسلمانان ایله تونده ایمان کویلاک — قسقلر توبه کیوملر ن نقصان بیچکده است